

**Половинкіна Марія,**

Київський університет імені Бориса Грінченка (Київ, Україна)

ORCID ID 0000-0001-6583-5250

e-mail: m.polovynkina@kubg.edu.ua

## ПРОБЛЕМА ІДЕНТИЧНОСТІ В РОМАНІ О. ТОКАРЧУК «БІГУНИ»

*Стаття присвячена проблемі ідентичності в романі польської письменниці, лауреатки Нобелівської премії Ольги Токарчук «Бігуни». Актуальність теми зумовлена активною увагою суспільства до поняття ідентичності та її пошуку в XXI ст. Під час роботи були застосовані аналіз, індукція, дедукція, описовий і контекстологічний методи. Новизна роботи полягає у розгляді аспектів роману, не досліджених раніше, а також у новому погляді на особливості такого поняття, як ідентичність. У статті проаналізовано різні варіанти трактування цього терміна в українській, англійській та польській мовах, звернуто увагу на його семантичну трансформацію; досліджено окремі фрагменти роману «Бігуни», особливості ідентичності деяких героїв цього твору та розуміння ними зазначеного терміна; встановлено ключову роль усвідомлення власного існування як складової ідентичності; проаналізовано роль мови у формуванні самосвідомості, а також вплив самоідентифікації на буття індивідуума; показано можливість існування ідентичності не тільки homo sapiens, але й інших живих істот, а також неістот; встановлено роль предметів у категоризації індивідуумів. Дослідження засвідчило, що важливим чинником формування як зовнішньої, так і внутрішньої ідентичності є мова, при цьому допускається будь-яка форма вираження (як усна, так і писемна). Водночас наявність мови не є обов'язковою умовою появи ідентичності, оскільки це поняття може трактуватися дуже широко та приписуватися не тільки суб'єктам, але й об'єктам. Процес ідентифікації може супроводжуватися використанням додаткових предметів, які полегшують категоризацію. Зміни у самоідентифікації можуть спричинювати кардинальні зміни буття індивідуума та ставати поштовхом до його переходу в небуття. Робота має чималу перспективу. Зокрема, в межах подальших досліджень плануємо проаналізувати інші фрагменти роману «Бігуни» з точки зору теорії ідентичності, а також вибудувати схему формування самоусвідомлення.*

**Ключові слова:** ідентичність, Ольга Токарчук, роман «Бігуни», польська література.

Проблема ідентичності є однією з базових психологічно-філософських проблем, оскільки торкається самої суті людського ества, поняття «Я». Ця тема неодноразово досліджувалася вченими з різних сфер: соціологами, психологами, мовознавцями, літературознавцями, філософами тощо. У цій статті ми хочемо розглянути зазначене питання в межах роману лауреатки Нобелівської премії Ольги Токарчук «Бігуни».

Дослідження фахівців на тему ідентичності є досить різноплановими. Так, К. Вашчинська порівнювала різні види ідентичності — групову, суспільну, культурну та ін., а також вивчала значення самого терміна (Waszczyńska, 2014). Окрему увагу в її праці приділено ролі локусу у формуванні самосвідомості. Дослідниця звертає увагу на те, що поява проблеми ідентичності пов'язана із суспільними змінами XVIII–XIX ст., завдяки яким індивідуум звільнився від нав'язаного

йому соціального призначення. У сучасному світі також відбуваються зміни, поширюється анонімність, через що виникає потреба нового способу самовизначення (Waszczyńska, 2014). К. Квапіс та Е. Бригола пропонують емотивно-рефлексійний підхід до розуміння цієї теми (Kwapis & Brygoła, 2013). У межах цього підходу автори визначають джерела ідентичності, процес її формування та функції, які вона виконує. На думку зазначених дослідників, ідентичність є унікальним способом самовизначення, що вказує на тяжіння до особистої автономії та внутрішньої інтеграції. Р. Абделал, Й. М. Херрера, А. Й. Джонстон і Р. МакДермотт розглядають ідентичність як концепт (Abdelal та ін., 2006). На їхній погляд, вона варіюється та змінюється у двох аспектах — відповідно до суті та відповідно до полеміки; при цьому категорія «суть» описує значення, а «полеміка» співвідноситься з рівнем узгодженості всередині групи стосовно суті.

Сам роман «Бігуни» теж неодноразово став матеріалом для досліджень, що значно сприяло отриманню Ольгою Токарчук Нобелівської премії. У Польщі, зокрема, цей твір аналізувала Б. Тригар, чия робота присвячена постфеноменологічній нарації. Дослідниця зазначає, що у сучасному рухливому світі, який так яскраво показує О. Токарчук, стираються межі між суб'єктом і навколишнім середовищем; водночас ідентичність стає для людини певним завданням, яке необхідно виконати (Trygar, 2015). Отже, нескінченну подорож, описану в романі, можемо розуміти як безперервний пошук себе та своєї ідентичності.

Серед українських дослідників відзначимо М. Шульгун, яка вибрала саме «Бігунів» для вивчення проблеми самопошуку та самовизначення (Шульгун, 2019). Авторка, розглядаючи твір крізь призму постмодерністичного дискурсу, аналізує вплив тілесності на формування індивідуальності. Разом із тим її підхід та сфера уваги відрізняються від наших. У статті ми розглядаємо аспекти та фрагменти «Бігунів», не досліджені М. Шульгун та іншими авторами, а отже, робота має наукову новизну.

Слід зазначити, що термін «ідентичність» може розумітися по-різному. Так, словник іншомовних слів визначає його як «тотожність, рівнозначність предметів або понять (від *середньолат. identicus < idem — той самий*)» (Пустовіт, 2000, с. 450), а «Академічний тлумачний словник української мови» — як «тотожність» (Словник української мови: Д. — А), тобто «цілкова схожість чого-небудь, подібність одного до одного за своєю суттю й зовнішніми ознаками та виявом» (Словник української мови: Д. — В). Разом із тим у сучасній науці цей термін вживається також і в інших значеннях. Ідентичність — це й персональна тотожність, відповідь на питання «Хто я є?» (Єгупов, 2015, с. 144). Тлумачний словник польської мови пояснює аналогічну лексему *tożsamość* як «буття таким самим; те, що хтось є таким самим або щось є таким самим, ідентичним, однаковим» (тут і далі переклад наш); *czyjaś tożsamość* — «факт, що хтось є тією особою, за яку себе видає, факт, що хтось має таке, а не інше прізвисько» (Sobol, 2002, с. 1035). Дослідниця Й. Пшикленк звертає увагу на зміну значення цього слова у польській мові (Przyklenk, 2017, с. 63). Так, його первісне розуміння фактично збігалось зі значеннями, які подають українські словники (див. вище) — ключовою семою для нього була «однаковість». Разом із тим у першій половині ХХ ст. починають з'являтися такі словосполучення, як *tożsamość narodowa*, *tożsamość kulturowa*, *kryzys tożsamości*, що свідчить про певний семантич-

ний зсув. Й. Пшикленк вирізняє п'ять сучасних значень цього терміна, серед яких у контексті нашого дослідження найбільш влучним видається таке: «усвідомлення себе, своїх рис і власної відмінності» (Przyklenk, 2017, с. 63). Можна простежити певну подібність такого розуміння до тлумачення, яке подає «Енциклопедія Польської академії наук». Згідно з даними цього ресурсу, «одиниці (індивідууми) та групи неминує підлягати під час свого існування численним змінам, однак зберігають певні сталі риси, які свідчать про те, ким або чим вони є, і тим самим вирізняють їх серед інших одиниць та груп» (Encyklopedia PWN, б. д.). Це пояснення якнайточніше співвідноситься з ідеєю вічного руху та пошуку себе в цьому процесі, що червоною ниткою проходить крізь увесь роман О. Токарчук «Бігуни» („Bieguni”). Рухаючись, подорожуючи, вирушаючи в незвідане, герої твору неодмінно стикнуться з певними труднощами, які змінять їх назавжди, однак не зачеплять внутрішнього стрижня, усвідомлення власного «Я». Саме цей стрижень і є опорою у сучасному мінливому світі, саме він формує основу психологічного здоров'я людини. Що б не сталося, найголовнішою лишається самосвідомість, без якої не існує особистості. О. Токарчук підкреслює це декілька разів коротким реченням: «Я є». Серед 116 заголовків мініісторій, які формують роман, повторюється лише ця назва — «Я є» („Jestem”, новели 1 й 112), і такий акцент ми вважаємо не випадковим. Ствердження власного існування є основою усвідомлення себе як живої істоти, причому істоти розумної. І саме воно є тим психологічним якорем, що дає змогу втримати рівновагу та подолати всі протиріччя. Цікава алюзія з'являється в есе „*Mówić! Mówić!*”: „*Mówię, więc jestem?*” (Tokarczuk, 2009, с. 200). У цій фразі одразу розпізнається надзвичайно відома, дещо змінена сентенція Рене Декарта “*Cogito ergo sum*”. Для головної героїні саме мовлення виступає ключовим показником існування. Це підтверджується також назвою попередньої історії: „*Najsilniejszym mięśniem człowieka jest język*”, де спостерігаємо певну гру слів — *język* як «язик» та як «мова» (розуміння мови як «м'яза», звичайно, є метафоричним). Якщо язик — найсильніший орган, то мова — чи не найпотужніша зброя. Ось чому героїня вибирає саме її одним із найголовніших факторів існування. Зважаючи на таку важливість мови для людського життя, доходимо висновку про те, що вона має вплив і на формування ідентичності.

Саме через усне мовлення, численні діалоги з іншими подорожніми головна героїня отримує змогу зрозуміти людей та їхню природу,

ідентифікувати та розділити. Жінка вірить, що всі мандрівники так само, як і вона, усвідомлюють свою сутність. Вочевидь, самоідентифікуватися допомагають «три подорожні питання»: звідки ти родом? Звідки приїхав? Куди їдеш? Ці питання вона неодноразово згадує у своїх оповідах, зазначаючи, що їх ставить одне одному значна кількість мандрівників. Завдяки цьому формуються вертикальна на горизонтальна осі, в межах яких і креслиться «графік ідентичності». На нашу думку, зазначені питання можуть бути застосовані для ідентифікації та самоідентифікації не лише тих, хто подорожує, але й усіх інших, адже усвідомлення свого походження (минулого), нинішньої відправної точки (теперішнього) та мети (майбутнього) задає вектор, необхідний для розуміння напрямку руху, а отже, і самого життя.

Окрім усного мовлення в «Бігунах» згадується і писемне. У романі декілька разів порушується тема листів: так, Філіп Верхеєн пише листи до своєї ампутованої ноги, а Юзефіна Соліман — до австрійського імператора Франца І. В історії цієї жінки, як і в історії пана Верхеєна, фігурує мертво тіло, а саме труп її батька-африканця Анджело Солімана, з якого було зроблено опудало. Причиною такого жорстокого поводження з тілом стала власне ідентичність пана Солімана, його походження та незвичайний для Європи вигляд. Слід зауважити, що деякі дослідники розрізняють ідентичність об'єктивну (зовнішню) та суб'єктивну (внутрішню) (Waszczyńska, 2014). Перша відповідає на питання «Ким є індивідуум?» та базується на сприйнятті особи тими, хто її оточує; в основі другої, натомість, лежить саме власне бачення себе. Незважаючи на те, що у новій подобі Анджело Соліман усе ще зберігав свою зовнішність, його внутрішня ідентичність зникла з приходом смерті, залишивши місце лише зовнішній. О. Токарчук включає в роман три листи Юзефіни. Ця магічна, божественна цифра підкреслює опозицію «буття — небуття» та перехід померлого пана Анджело в інший світ. Разом із тим його тіло не було поховане, а отже, фізично, зовнішньо він усе ще лишився в цьому світі, перетнувши лише межу «суб'єкт — об'єкт». Кількаразове повторення цієї теми в листах Юзефіни допомагає також наголосити на проблемі расової дискримінації, яка, на жаль, і досі поширена в нашому світі.

Тема листів з'являється також в історії „Strefa Voga”. Саме через листування відновлює контакт з головною героїнею, біологом за освітою, її колишній коханий, що бореться з тяжким недугом. Жінка стає його провідником у потойбіччя, потайки від інших роблячи йому

евтаназію. Ідентифікуючи себе як безнадійно хворого, чоловік втрачає віру в одужання, і тому лише смерть бачиться йому спасінням. Зміна самоідентифікації («здоровий» — «безнадійно хворий») сприяє кардинальній зміні життя, і в цьому разі призводить до добровільної смерті. У канву оповіди вміло вплетений зворотній відлік, що асоціюється із закінченням етапу (тут — земного існування) та підсилює емоційність нарації.

Цифри мають важливе значення в есе „Dziewięć”. За дивним збігом обставин в одному готелі постійно губиться ключ від дев'ятого номеру. Головна героїня не стає винятком і випадково забирає цей предмет із собою, а отже, готель знову його втрачає. Оповідачка припускає, що такі повторювані події можуть бути не випадковими: існує імовірність того, що працівник рецепції несвідомо вибирає для кімнати № 9 розсіяних та негідних довіри мешканців, а значить, поселяючи цих людей у відповідний номер, таким чином їх ідентифікує. Ключ стає певним маркером, вказівкою на характеристику людини, і саме ця мітка виділяє одних пожилеців серед інших. Отже, прояв зовнішньої ідентичності може мати не тільки ментальну чи вербальну форму, він може супроводжуватися також фізичною формою, підкріплюватися певними об'єктами, що сприяють сортуванню та ідентифікації осіб.

Для головної героїні існування починається лише в момент отримання в аеропорту печатки в паспорт, а отже, без подорожей воно просто неможливе. Вона цілковито усвідомлює свою залежність від постійних змін. Зважаючи на наявність у неї чітких уявлень про себе та свої особливості, можемо припустити, що її ідентичність сформована, що йдеться про психологічно зрілу жінку. Протягом дії роману самоусвідомлення героїні не змінюється, проте навряд чи можна говорити про те, що ідентичність сформована остаточно й безповоротно. Як зазначають дослідники, ця структура може зазнавати змін навіть після повного формування (Kwapis & Wrygoła, 2013), яке зазвичай настає у дорослому віці. Таким чином, досягнення фінальної стадії у цьому аспекті не видається реальним.

Згадані вище аеропорти зі зрозумілих причин стають для героїні головним осередком життя. Вона навіть персоніфікує ці місця, говорячи про те, що вони «емансипували настільки, що вже мають власну ідентичність» (Tokarczuk, 2009, с. 64). На нашу думку, ця ідея цікава та оригінальна. Вона відкриває для нас значно ширший простір досліджень, оскільки ставить питання про те, чи є ідентичність суто людською прерогативою, чи можуть її також мати

тварини, об'єкти тощо, хоча б у переносному значенні. Цікаво, що одна з другорядних персонажів, Олександра, надає тваринам особливу роль у цьому світі. Вона висловлює суперечливу й оригінальну думку про те, що Бог насправді є твариною, яка постійно жертвує собою заради людей, помирає, годує їх своїм тілом, зносить страждання та знущання, щоб показати свою безмежну любов. Підносячи тварин до рівня Бога, Олександра таким чином ніби наділяє їх свідомістю та здатністю мати власну ідентичність. На нашу думку, і тварини, і предмети неживої природи часто мають об'єктивну ідентичність, оскільки оцінюються соціумом. Разом із тим предметам неживої природи суб'єктивна ідентичність може бути властива лише у художніх творах (за умови, що в них відбувається їх персоніфікація). Ймовірно, тварини можуть мати цей вид ідентичності, проте ступінь її прояву буде залежати від ступеня розвитку особини та її мозку. Існує вірогідність того, що тварина здатна ідентифікувати себе як члена певної зграї, як вожака, як матір тощо, а також протиставляти себе іншій групі — наприклад, за типом харчування («я — хижак», «це — травоїдні»). Вочевидь, ця ідентичність не є такою ж, як і людська, оскільки лише людині властива свідомість. Разом із тим люди та групи людей спроможні мати ідентичність, не знаючи про це (Киященко, 2013). Таким чином, усвідомлення не є ключовим фактором формування цього поняття. На відміну від тварини, людині властивий розвинутий мовленнєвий апарат, проте вербальний фактор не є обов'язковим для виникнення ідентичності — вона притаманна у тому числі особам з мовними та слу-

ховими порушеннями. Ранній вік дитини та її ще несформоване мовлення також не стають на перешкоді виникненню у неї самосвідомості й певного сприйняття себе. Щоправда, у такому разі ми не говоримо про повноцінну, зрілу ідентичність, оскільки для її оформлення необхідний досить довгий проміжок часу.

Отже, на підставі матеріалу, викладеному в романі «Бігуни», можемо дійти таких висновків. Важливим чинником формування як зовнішньої, так і внутрішньої ідентичності є мова, оскільки саме через неї відбувається більшість актів комунікації, що сприяють як пізнанню загальному, так і самопізнанню, при цьому допускається будь-яка форма вираження (як усна, так і писемна). Водночас наявність мови не є обов'язковою умовою появи ідентичності, оскільки це поняття може трактуватися дуже широко та приписуватися не тільки суб'єктам, але й об'єктам. Процес ідентифікації себе та тих, хто оточує, може супроводжуватися використанням додаткових предметів чи елементів, які стають певними маркерами, що полегшують категоризацію. Зміни у самоідентифікації можуть спричинювати кардинальні зміни буття індивідуума та ставати поштовхом до його переходу в небуття. Безперервний рух і пошук нових вражень має зв'язок із довготривалим процесом пошуку себе та відповіді на питанням «Ким я є?». Разом із тим рух не може існувати без певних пауз, періодів відпочинку. В контексті подорожей вони розглядаються як зупинки в готелях чи тимчасове повернення додому, а в психологічному плані — як звернення до базового твердження, якоря, що формує наріжний камінь людської свідомості: «Я є».

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Єгупов. М. В. Ідентичність як ціннісна основа світогляду сучасної вітчизняної вищої школи. *Вісник Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди. Філософія*. 2015. № 45, ч. 1. С. 143–154.
2. Киященко Н. И. Нулевая идентичность. *Философия и культура*. 2013. № 12 (12). С. 1747–1756.
3. Словник іншомовних слів / уклад. Л. О. Пустовіт. К.: Довіра. 2000. 1017 с.
4. Словник української мови (б. д.-а) / Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. Головна сторінка. URL: <http://www.inmo.org.ua/sum.html?wrд=ідентичність>
5. Словник української мови. (б. д.-б) / Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні | Головна сторінка. URL: <http://www.inmo.org.ua/sum.html?wrд=тотожність>
6. Шульгун М. Е. Тілесність як екзистенційний пошук себе: О. Токарчук «Бігуни». *Contemporary literary studies*. 2019. № 16. С. 208–213.
7. Abdelal R. Herrera, Y. M., Johnston, A. I., & McDermott, R. Identity as a Variable. *Perspectives on Politics*. 2006. № 4(04).
8. Encyklopedia Polskiego Wydawnictwa Naukowego (б. д.). URL: <https://encyklopedia.pwn.pl/szukaj/to%C5%BCsamo%C5%9B%C4%87.html>
9. Kwapis K., & Brygoła, E. Tożsamość osobista w ujęciu emotywno-refleksyjnym: zawartość, funkcje i procesy kształtowania tożsamości. *Opuscula sociologica*. 2013. № 4. С. 33–49.

10. Popularny słownik języka polskiego PWN / Sobol, E. (ed.). Wydawnictwo Naukowe PWN. 2000.
11. Przyklenk J. Od identyczności do różnicy — uwagi o pojęciu tożsamości w najnowszej historii polszczyzny. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Культурологія*. 2017. № 18. С. 61–70.
12. Tokarczuk O. *Bieguni*. Wydawnictwo Literackie. 2009.
13. Trygar B. Post-fenomenologiczna narracja w powieści “Bieguni” Olgi Tokarczuk. *Tematy i konteksty*. 2015. № 5 (10). С. 18–30.
14. Waszczyńska K. Wokół problematyki tożsamości. *Rocznik Towarzystwa Naukowego Płockiego*. 2014. № 6. С. 48–73.

## REFERENCES

1. Abdelal, R., Herrera, Y. M., Johnston, A. I., & McDermott, R. (2006). Identity as a Variable. *Perspectives on Politics*, 4(04) [in English].
2. Encyklopedia Polskiego Wydawnictwa Naukowego. [in Polish].  
<https://encyklopedia.pwn.pl/szukaj/to%C5%BCsamo%C5%9B%C4%87.html>
3. Iehupov, M. V. (2015). Identychnist yak tsinnisna osnova svitohliadu suchasnoi vitchyznianoi vyshchoi shkoly. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. H. S. Skovorody. Filosofiia* (Issue 45, (Vol. 1)), 143–154 [in Ukrainian].
4. Kiiashchenko, N. I. (2013). Nulevała identichnost. *Filosofiia i kultura*, 12(12), 1747–1756 [in Russian].
5. Kwapis, K., & Brygoła, E. (2013). Tożsamość osobista w ujęciu emotywno-refleksyjnym: zawartość, funkcje i procesy kształtowania tożsamości. *Opuscula sociologica*, 4, 33–49 [in Polish].
6. Przyklenk, J. (2017). Od identyczności do różnicy — uwagi o pojęciu tożsamości w najnowszej historii polszczyzny. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Seriiia «Kulturolohiia»*, 18, 61–70 [in Polish].
7. Pustovit, L. (Red.). (2000). *Slovnnyk inshomovnykh sliv*. Dovira [in Ukrainian].
8. Shulhun, M. E. (2019). Tilesnist yak ekzystensitsiinyi poshuk sebe: O. Tokarchuk «Bihuny». *Contemporary Literary Studies*, 16, 208–213 [in Ukrainian].
9. *Slovnnyk ukrainskoi movy* (b. d.-a). Instytut movoznavstva im. O. O. Potebni. Holovna storinka [in Ukrainian].  
<http://www.inmo.org.ua/sum.html?wrд=идентичність>
10. *Slovnnyk ukrainskoi movy*. (b. d.-b). Instytut movoznavstva im. O. O. Potebni. Holovna storinka [in Ukrainian].  
<http://www.inmo.org.ua/sum.html?wrд=тотожність>
11. Sobol, E. (Ред.). (2002). *Popularny słownik języka polskiego PWN*. Wydawnictwo Naukowe PWN [in Polish].
12. Tokarczuk, O. (2009). *Bieguni*. Wydawnictwo Literackie [in Polish].
13. Trygar, B. (2015). Post-fenomenologiczna narracja w powieści “Bieguni” Olgi Tokarczuk. *Tematy i konteksty*, 5 (10), 18–30 [in Polish].
14. Waszczyńska, K. (2014). Wokół problematyki tożsamości. *Rocznik Towarzystwa Naukowego Płockiego*, 6, 48–73 [in Polish].

### **Mariia Polovynkina,**

Borys Grinchenko Kyiv University (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID 0000-0001-6583-5250

e-mail: m.polovynkina@kubg.edu.ua

### **THE PROBLEM OF IDENTITY IN OLGA TOKARCZUK'S NOVEL «FLIGHTS»**

*The article is devoted to the problem of identity in the novel «Flights» by the Polish writer, Nobel Prize winner Olga Tokarczuk. The relevance of the topic can be explained by the active attention of society to the concept of identity and its search in the 21st century. The object of study is the novel «Flights» and the subject is the problem of identity, which is presented in this novel. Analysis, induction, deduction, descriptive and contextual methods were used during the work. The novelty of the article lies in considering aspects of the novel that have not been studied before and in proposing a new*

look at the features of such a concept as identity. The article analyzes different interpretations of this term in Ukrainian, English and Polish, draws attention to its semantic transformation; some fragments of the «Flights», identity features of several heroes of this novel and their understanding of the corresponding term have been investigated; the key role of awareness of one's own existence as a component of identity has been established; the role of language in the formation of self-consciousness has been analyzed, as well as the influence of self-identification on the existence of an individual; the possibility of the existence of identity not only for homo sapiens, but also for other living beings, as well as non-beings, has been shown; the role of objects in the categorization of individuals has been established. The research has shown that language (with any form of expression — both oral and written) is an important factor in the formation of both external and internal identity. At the same time, the presence of language is not a necessary condition for the emergence of identity, as this concept can be interpreted very broadly and attributed not only to subjects but also to objects. The identification process may be accompanied by the use of additional items that facilitate categorization. Changes in self-identification can cause radical changes in the existence and become the impetus for his transition into non-existence. The work has considerable prospects. In particular we plan to analyze other fragments of the novel «Flights» in terms of identity theory, as well as to build a scheme for the formation of self-awareness.

**Key words:** identity, Olga Tokarczuk, novel «Flights», Polish literature.

Стаття надійшла до редакції 04.10.21.

Прийнято до друку 08.11.21.